

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КОЛІРНИХ ГАРМОНІЙ

Естетична спадщина Платона пов'язана із дослідженням природи естетичного почуття, джерел талановитості, проблем естетичного виховання. Особливу увагу Платон приділяв вивченню мистецтва. Це пояснюється, зокрема, тим, що мистецтво відіграло особливу роль у житті Афін у V – IV ст. до н.е. Продовжуючи традицію Сократа, Платон пов'язував вплив мистецтва із процесом формування морального світу людини: мистецтво виховує як позитивні, так і негативні якості. Платон розширює естетичну проблематику. В його теоретичних діалогах присутні думки про відносність краси, про шляхи досягнення абсолютно прекрасного. І хоча абсолютно прекрасне існує у вигляді ідеї, сама можливість руху від простого до складного в становленні прекрасного відкривала шлях до майбутніх теоретичних досягнень у галузі естетичного.

Естетична спадщина Аристотеля пройнята глибокою повагою до художньої творчості, до митця. Значне місце у теоретичних розробках філософа займає процес дослідження нових естетичних понять і подальше теоретичне обґрунтування вже існуючих або використання їх саме для аналізу естетичних явищ. Це стосується не лише мімесису (наслідування), калокагатії (гармонія зовнішнього і внутрішнього), а й катарсису (очищення).

Згідно з припущеннями стародавніх греків, світло – це своєрідний орган чуття, щось подібне до щупалець, що й дає інформацію про оточуючий світ. Згодом Емпедокл стверджував, що Афродіта створила людське око із чотирьох елементів: вогню, повітря, землі й води, при чому запалила в очі вогонь, завдяки чому людина може бачити.

Платон продовжив думку Емпедокла, фактично сформувавши термін «світовий промінь», «промінь світла», що виходить із ока. Його погляди цілком незалежно розвинув Аристотель керуючись гілеморфічною теорією пізнання, зупинився на онтологічному статусі кольору, спираючись на поверхні непрозорих тіл. Колірні ефекти рідких та газоподібних тіл (тобто води та повітря), через які може проникати світло, викликаються змішуванням багатобарвних речовин, їх частками, що частково накладаються.

На основі поглядів Емпедокла та Платона виникла та утвердилася теорія еманції, в якій засумнівався в своїй «Оптиці» ще Евклід, проте засновника геометричної оптики як геометра цілком влаштовувала ця

теорія, що дозволяла йому сформулювати положення катоптрики (як учення про дзеркала).

Однією із визначальних книг для розуміння світла та кольорів був «Корпус Ареопагетичний», написаний автором, відомим як Псевдо-Діонісій. Базуючись на поглядах Плотіна, Прокла, Орігена, цей автор, прихильник теорії еманції, вважав світло презентативним символом християнства, а кольори (як субстанції, видимі при світлі) володіли, на його думку, здатністю змінювати «світло Боже».

Арабська наука, що перейняла «естафету» оптичних досліджень, оперлася на праці греків. У «Книзі про оптику» Альхазен доказував подібність ока, що складалося, за його твердженням, із чотирьох оболонок і трьох рідин, до космосу. Він же на основі вигнутих дзеркал розвинув теорію оптичних явищ, постулювавши, що освітлена поверхня випромінює в усіх напрямках, але в око потрапляє тільки один із таких променів.

У цих умовах склалися різні теоретичні погляди на природу кольору, що висловлювали учені-монахи Гроссетест, Альберт Великий, Бекон, Тома Аквінський, Бонавентура, Кузанський та багато інших.

Бекон, базуючись на працях Аль-Кінді, Авіценни та Альхазена, розглянув психологію зору та анатомію ока. Крім того, він експериментально займався змішуванням фарб.

Бово, опираючись на досвід попередників, намагався не лише сумувати оптичні знання, а й структурувати їх, тобто показати у взаємозв'язках. Він приписує світлу властивість проникати через прозорі тіла.

Ці теорії, закладені ще Платоном і Аристотелем, були панівними в Європі часів середньовіччя до Ренесансу, доки на їх основі у 17 ст. не ствердилися оптична теорія Ньютона та імпульсна теорія Гюйгенса, які згодом «виявилися не різними сутностями, а проявами однієї й тієї сутності». Наприкінці XVIII – початку XIX ст. їм протиставив психофізіологічну теорію кольору Гьоте.

Література

1. Иттен И. Искусство цвета / Иоханнес Иттен. – Москва : Аронов Д., 2016. – 96 с.
2. Острогляд О.В. Класифікація гармоній у процесі вивчення дисципліни "Основи кольорознавства та колористика" (модуль "Основи кольорознавства") / О.В. Острогляд, Р. Биковський // Зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. для студентів та молодих учених «Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти» / за ред. В.В. Ніколаєнка. – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 153 – 158.